

Ve vědecké práci musí převládat vědecký prvek a být potlačen prvek administrativní. Tento přístup umožní správné řízení vědecké práce. Dosud jsme byli svědky, že v jednotlivých sektorech převládá jednostranný rázor. Pouze dělným úsilím vojenských pracovníků obou oborů je možno v sektorech zabezpečit očekávaný rozvoj vědecké práce v armádě. Ani aparát, zabezpečující rozvoj vědecké práce, nesmí svoji náplň vidět v administrování. I na tomto úseku je třeba zařazovat vědecké pracovníky. O jejich významu hovořil na mezinárodním sympoziu o plánování ve vědě P. L. Kapica, který její

činnost přirovnával k režisérům, kteří svým rozhledem zvládnou stovky herců k jedinečným výkonům. Tento význam byl plně pochopen i v ČSAV, kde byl u předsednictva zřízen Sekretariát akademie věd jako jedno vědecké pracoviště. Toto pracoviště má školit vědecké pracovníky pověřené řízením vědecké činnosti ve všech úsecích národního hospodářství. Bylo by jistě přínosem pro organizaci vědecké práce v armádě, kdyby na toto pracoviště byli vysláni na zkušenou jednotliví funkcionáři z oboru MNO, Vojenské akademie a armád, pokud odpovídají za rozvoj vědecké práce.

K otázkám vědecké práce v oblasti týlu

Generálmajor Josef Slabý

Nové zbraně a týl

Týl armády je organickou součástí vojsk. Je úzce spojen s každou jejich činností. V jeho organizaci a činnosti se zákonitě odráží každá změna v bojové či operační situaci vojsk.

Termonukleární zbraně, rakety a ostatní prostředky hromadného ničení přinesly vážné změny do bojové činnosti vojsk, které významně ovlivňují i organizaci a činnost týlu. Vysoké tempo útoku, bojová činnost tankových vojsk, taktických i operačních výsadek, nesouvislá fronta, náhlé zvraty v bojové a operační situaci, rozsáhlá ničení měst a komunikací, obrovské požáry a velké prostory zamořené radioaktivními látkami s vysokým stupněm radioaktivity — to vše klade zcela nové požadavky nejen na organizaci týlu, ale zároveň vyžaduje nové principy jeho činnosti, nové systémy dopravy a zásobování vojsk.

V oblasti týlu vznikla řada zcela nových úkolů: zachraňovat vysoké počty raněných a zasažených; materiální a technické zabezpečení speciálních raketových útvarů; zásobování vojsk vodou; ochrana a deaktivace techniky a materiálu; opravy vysokých počtů poškozené bojové i týlové techniky atd.

V systému týlu a zásobování vystupuje do popředí vysoká pohyblivost, rychlý manévr zásobami a týlovými útvary, vzdušné zásobování a odsuny, potrubní dálková doprava. Neobyčejně vzrůstá časová náročnost v plnění jednotlivých úkolů materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. To vyžaduje mechanizaci (automatizaci), a to nejen skladištních a překládacích prací, dílenských a opravárenských čin-

ností, ale i evidenčních a účtovacích systémů.

Řízení týlu v těchto nových podmínkách vyžaduje automatizaci sběru a přenosu informací o bojové a týlové situaci za použití samočinných počítačích strojů.

Při všech těchto nových úkolech a změnách v systému zabezpečení vojsk je nutno uvážit, že v nejbližších perspektivách je nutno očekávat další zásah nové techniky, který vyvolá postupné zavádění zásobovacích a dopravních raket do oblasti zabezpečení vojsk.

Již tento krátký výpočet nových jevů ve vedení a zabezpečení operací naznačuje velmi bohatou a složitou problematiku, před jejíž řešení je postavena vědecká a vědeckovýzkumná práce v oblasti týlu. To jí také dává prvořadý význam v systému organizace a řízení vojsk, jakož i v zabezpečení nepřetržité bojové pohotovosti armády.

Týl a národní hospodářství

Týl armády a její materiální a technická základna jsou úzce spjaty s národním hospodářstvím. Odpovídají technickému rozvoji a jeho organizační struktuře. Úloha týlu se zvyšuje, mizí hranice mezi bojujícími vojsky na frontě a zápolím. Do vedení soudobého ozbrojeného zápasu budou nutné zataženy široké masy obyvatelstva a prakticky všechny oblasti a zdroje národního hospodářství.

Národní hospodářství s průmyslovou a zemědělskou základnou, dopravou a technickou základnou všech jiných odvětví bude tudíž v případě branné pohotovosti státu tvořit součást zdrojů a ve většině oblastí

hlavní zdroje materiálně technického zabezpečení války.

Soudobá armáda vyžaduje vysoké počty techniky — dopravní, mechanizační, silniční, železniční a jiné stroje. Udržovat tuto techniku na plných počtech již v míru by bylo krajně neekonomické. To z toho důvodu, že by v mírových podmínkách nebyla plně využita, její udržování by vyžadovalo mnoho technických sil a skladových prostorů a konečně při dnešním bouřlivém rozvoji vědy a techniky by augmentované prostředky rychle zastarávaly. Proto také vyplývá již ze samotné organizační struktury týlu ozbrojených sil a z ustanovení nového zákona o obraně státu, že si armáda v případě branné pohotovosti doplní část techniky a materiálu z národního hospodářství.

To vytváří zcela nové vztahy týlu naší armády k národnímu hospodářství a ukládá závažnou povinnost řešit problémy budování materiálně technické základny ozbrojených sil v úzkém vztahu s národním hospodářstvím. Týl, zásobovací a dopravní systém armády, jak v míru tak i v poli, musí vytvořit s národním hospodářstvím jeden celek s řadou společně spjatých principů a souvislostí.

Tato skutečnost se musí plně odrazit ve vědecké a vědeckovýzkumné práci v oblasti týlu. V plánu vědeckých a vědeckovýzkumných úkolů musí být tudíž plně přihlíženo k perspektivě dalšího rozvoje národního hospodářství a musí být, nebo lépe řečeno, měla by být, zároveň naznačena spolupráce na řešení těch úkolů, které souvisejí s problematikou týlu nebo jinak ovlivňují bojeschopnost vojsk a obranyschopnost státu.

Podívejme se na některé úkoly Státního plánu vědeckovýzkumných prací na léta 1961—1965.

Tak například v chemické oblasti je to otázka zvyšování kvality pohonných paliv. To plně zajímá velení týlu armády, neboť se dotýká zásobovacího systému; vyšší kvalita pohonných hmot v civilním sektoru dává možnost přechodu dalších útvarů armády na zásobování z civilní distribuční sítě.

Oblast výzkumu nových organických hmot (výroba polysterénu, polyetylénu, syntetických kaučuků, polypropylenu, polyesteru, polykarbonátu, pěnové hmoty, tepelně i chemicky odolných polymerů) a rozvoj výroby syntetických vláken bude možno a nutno plně využít ve vojenské obalové technice, ve vyzbrojení vojsk, v ubytovacích zařízeních a ve vojenském stavebnictví.

V oblasti řešení úkolů komplexní automatizace, teorie informace a přenosu zpráv je požadována spolupráce v řešení otázek automatizace a účtování a v řešení komplexních problémů automatizace velení týlu.

Vždyť v civilních pracovištích bude řešen vývoj a výroba transistorového počítače EPOS-2 (střední typ počítače) EPOMAT (počítač s rychlostí 100 000 operací/vt.). Bude rozpracována a prakticky zavedena komplexní automatizace výrobních procesů (tepelná elektrárna v Opatovicích, Slovnaft Bratislava). V oblasti přenosu informací bude řešeno předávání nejrůznějších zpráv počínaje rozhlasovým a televizním vysíláním a konče sdělováním řídicích povelů a hlášení.

Oblast výzkumu metod a technologie pro zajištění potřebného množství a jakosti vody pro obyvatelstvo, průmysl, zemědělství a lesnictví, dále oblast výzkumu úpravy pitné a užitkové vody a výzkumu likvidace a zneškodňování radioaktivních odpadů má úzké vazby k vojenským vědeckým úkolům zásobování vojsk v poli vodou. To z toho důvodu, že metod a prostředků čištění vody v národním hospodářství je možno zároveň využít při řešení úprav vody pro polní podmínky. Dále je to využití vodních zdrojů v počátečním období války, příp. vytvoření materiálně technické základny pro úpravu vody zamořené radioaktivními látkami v době branné pohotovosti státu.

Výzkum otázek racionální preventivní péče souvisí s řešením otázek racionální výživy v armádě.

Konečně výzkum ekonomických podmínek reprodukce v ČSSR v období postupného přechodu od socialismu ke komunismu (rozšíření reprodukce, rozmístění výrobních sil, růst společenské výroby v ČSSR, vývoj materiálně technické základny atd.) má velmi úzký vztah k otázkám zvyšování válečné ekonomického potenciálu.

Z naznačených několika údajů Státního plánu vědeckovýzkumných prací na léta 1961—1965 je zcela jasně patrna úzká souvislost s problematikou týlu armády. Řešení některých úkolů přímo ovlivňuje týl armády, jeho bojeschopnost a výsledků může být přímo využito v materiálně technickém systému vojsk. Řešení jiných úkolů bude účelné ovlivnit z hlediska potřeb armád či obranyschopnosti státu a řešeným úkolům dát víceúčelový charakter. Konečně řešení určitých úkolů může vytvořit další reálný základ pro vědeckou, či vědeckovýzkumnou práci v armádě.

Z toho vyplývá nutnost koordinace plánu vědecké a vědeckovýzkumné práce v armádě se Státním plánem vědeckovýzkumných prací. Takové sladění bylo dosaženo v oblasti zdravotnické v řešení problematiky ochrany proti zbraním hromadného ničení. Pracovníci vojenské zdravotnické služby jsou aktivně zapojeni do vědeckých úkolů Státního plánu, řešených Českoslo-

venskou akademií věd. To také přineslo již řadu dobrých výsledků.

Mám za to, že by vojenští vědci pracovníci měli být aktivně zapojeni do řešení úkolů Státního plánu (např. VAAZ) a že by plnění tohoto plánu mělo být více ovlivňováno požadavky soudobého vojenství. Odporováá to také duchu nového zákona o obraně státu.

Komplexnost řešení vědeckých úkolů

Týl je významným prvkem bojové pohotovosti vojsk. Tudíž i výsledky vědecké práce v oblasti týlu mohou významným způsobem přispět k zvýšení bojové pohotovosti ozbrojených sil, v boji a operaci pak k zvýšení účinnosti materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení bojujících vojsk a tím zároveň i k zabezpečení vítězství nad nepřítelem.

Neprerývaná bojová pohotovost vojsk a bouřlivý rozmach vědy a techniky v národním hospodářství vyžadují naléhavé řešení některých závažných úkolů na úseku týlu. To je možno zabezpečit jen plánovitou efektivní vědeckou prací, která soustředí úsilí pracovníků k řešení hlavních úkolů, komplexně.

Komplexnost je nutno chápat tak, že úkoly vytyčené v oblasti operačního umění nebo strategie budou udávat hlavní směr vědecké práce v armádě a zahrnou současně oblast týlu ekonomicky a případně i jiné vědní obory.

Takovým komplexním úkolem může být vědecké rozpracování charakteru počátečního období války, jehož organickou součástí musí být nejen zvláštnosti operačního soustředění a rozvinutí ozbrojených sil a zahájení prvních operací (v tom i otázky týlu, jakožto organické součásti vojsk), ale zároveň i rozpracování otázek ekonomického zabezpečení počátečního období války.

Při řešení tohoto úkolu půjde o zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti týlu v souladu s operačním soustředěním a rozvinutím ozbrojených sil a v souladu se zahájením prvních operací. Dále třeba řešit aktivní účast sil a zdrojů národního hospodářství v zabezpečení operačních úkolů při zahájení války. Konečně vyvodit správné závěry v oblasti operační přípravy státního území a pro přípravu k zabezpečení obrany země v míru.

Jen takto, komplexně řešeným úkolem je možno v krátké době vyřešit všechny hlavní stránky počátečního období války a účinně zapojení co nejširších zdrojů národního hospodářství do otázek obrany země.

Dalším takovým komplexním úkolem je soubor otázek automatizace velení, který by řešil systém informací s využitím sa-

možných počítačích strojů a správně aplikoval výsledky automatizace řízení dosažené v civilním sektoru na podmínky armády.

Do tohoto úkolu nutno nezbytně zahrnout i oblast týlu.

Při tom systém toku informací (přenosový systém), jejich ukládání do samočinného počítačového stroje, výstupy informací a jejich doručení vykonavatelům bude řešen komplexně, tzn. i pro oblast velení týlu. Rozdílnost bude v obsahové stránce informací; zde půjde o rozložení a stav zásob na jednotlivých etapách, stav a kapacitu dopravních prostředků, radiální situaci v týlových prostorech, stav komunikací, výsledky týlového průzkumu, bojové ztráty osob, techniky a materiálu, změny ve výši operačních kalkulačních jednotek, stav radioaktivně zasažených osob atd.

V oblasti týlu však tento úkol bude nutno rozšířit ještě o řešení otázek automatizace evidenčních a účetních prací veškerých materiálních a technických prostředků (výsledky pak budou plně využity v oblasti informací).

Vzhledem k tomu, že se rysuje potřeba nových zásobovacích (kalkulačních) jednotek — souprav, palet — odpovídajících dopravnímu systému polní paletizace, bude nutno do komplexního úkolu zahrnout i řešení perspektivního zásobovacího systému, který bude vycházet z perspektiv dalšího rozvoje dopravy a paletizace v národním hospodářství.

Naznačil jsem dva komplexní vědecké úkoly, které považuji za hlavní. Jejich splnění pomůže řešit zároveň řadu dílčích otázek v jednotě požadavků i dalších perspektiv rozvoje vojenské vědy a národního hospodářství.¹⁾

Stav vědecké práce na úseku týlu

Nelze říci, že by dosavadní výsledky ve vědecké práci na úseku týlu odpovídaly současným požadavkům a potřebám soudobého vojenství.

Proč je tomu tak?

Domnívám se, že hlavní příčinou je stále ještě nedostatek schopných vědeckých pracovníků. Je jich velmi málo a pokud jsou, nejsou efektivně využíváni v oblasti vědecké práce.

Vědecká a vědeckovýzkumná činnost je dále rozptýlena na mnoho dílčích úkolů. Hlavní úkoly nejsou řešeny komplexně,

¹⁾ Část tohoto komplexního úkolu byla v praxi realizována zřízením vojenskovevědeckého pracoviště a mechanizačního oddělení.

úsilím nejlepších pracovníků, soustředěných do dočasných vědeckých pracovišť.

Jak již bylo řečeno, není navázána účinná spolupráce s Československou akademií věd ve vědeckovýzkumných pracích státního plánu. Řešení úkolů, významných pro vojenství, není ze strany armády náležitě ovlivňováno a ani plánovitě využíváno k zvýšení obrany země.

Týlové katedry (skupiny) vojenských škol a akademie se dosud nestaly centrem vědecké práce. To se nezbytně musí odrážet i v přípravě a výchově kvalitních vědeckých pracovníků.

Konečně význam vědecké práce není na úseku týlu ještě plně docenován a pro vědeckou činnost nejsou vytvářeny příznivé podmínky (uvolňování schopných pracovníků a jejich osvobození od plnění všech ostatních služebních úkolů, účinná a kritická práce v kolektivech, vytváření dočasných vědeckých pracovišť, spojování teorie s praxí).

Rízení vědecké práce se dosud nestalo normální metodou denní práce velitelů a štábů.

Co je třeba udělat k podstatnému zkvalitnění vědecké práce?

Především je třeba vytvořit širokou základnu vědeckých pracovníků. Jejich výběr a přípravu je třeba zahájit již v řadách žáků

škol důstojníků v záloze a posluchačů vojenských škol a akademií. Tak si vytvářet širší základnu, jednak pro výběr uchazečů c vědecké hodnosti, jednak odborníků pro vědecká a vědeckovýzkumná pracoviště.

Domnívám se, že hlavní úkoly je možno řešit jen cestou dočasných vědeckých pracovišť, komplexně, soustředěným úsilím pracovníků všech potřebných oborů, jak to vyžaduje komplexnost řešení úkolů.

Je dále třeba plně prosadit, aby vojenští odborníci byli aktivně zapojeni do úkolů státního plánu Československé akademie věd. Zde nutno plně využít zkušeností vojenské zdravotnické služby.

Konečně je třeba zkvalitnit vědeckou práci u týlových kateder VAAZ. K tomu vytvořit širší základnu pedagogických kádrů.

Ve školách, vojenských akademiích i ve vojskách vytvářet vědecká sdružení (vědecké kroužky); posluchače vychovávat a zapojovat do vědecké a vědeckovýzkumné práce.

Vědecká konference, která shromáždí nejlepší vědecké pracovníky naší armády, řekne jistě k současnému stavu vědecké práce v armádě své slovo. Pomůže odhalit příčiny nedostatků a co hlavně, přinese řadu zkušeností, kritiky, poradí a naznačí cestu k dosažení pronikavějších výsledků na vědeckém poli.

10 let Vojenské akademie Antonína Zápotockého vyznamenané Řádem republiky

Plukovník Luďvík Varvařovský

Srpen 1961 je měsícem, v němž československé ozbrojené síly vzpomínají deseti-letého výročí založení své nejvyšší vojenské školy.

VA AZ byla zřízena rozkazem MNO č. 48 dne 15. 8. 1951 původně jako vojenská technická akademie v době, kdy v čs. ozbrojených silách existovala již Vojenská akademie Klementa Gottwalda. Základní příčinou jejího založení byl nebyvale rychlý růst významu a počtu techniky v procesu ozbrojeného zápasu.

Porovnáme-li činnost a poslání obou akademií, pak můžeme zjistit, že zatím co VA KG zaměřovala svoji práci především k řešení problémů operačně taktických

a k účasti na cvičeních, VTA AZ se zaměřovala především na řešení problémů technických a k účasti na vojskových zkouškách různých druhů výzbroje a vojenské techniky.

Rozhodný obrat v této situaci nastal v r. 1958, v němž v duchu usnesení politického byra Ústředního výboru KSČ z 29. 4. 1958 o reorganizaci vojenského školství, byla rozkazem prezidenta republiky č. 06/1958 a rozkazem ministra národní obrany č. 07/1958 sloučena Vojenská akademie Klementa Gottwalda s Vojenskou technickou akademií Antonína Zápotockého. Spojením obou akademií dostaly ozbrojené síly naší republiky novou Vojenskou akademii Anto-